

Vizualno oblikovanje slikovnice i njezina važnost za dijete rane i predškolske dobi

Petrinić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:014597>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nikolina Petrinić

**VIZUALNO OBLIKOVANJE SLIKOVNICE I NJEZINA
VAŽNOST ZA DIJETE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Zagreb, lipanj, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nikolina Petrinić

**VIZUALNO OBLIKOVANJE SLIKOVNICE I NJEZINA
VAŽNOST ZA DIJETE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Mentor: doc.dr.sc. Marijana Županić Benić

Zagreb, lipanj, 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD.....	1
2. ŠTO JE SLIKOVNICA.....	2
3. SLIKOVNICE I ILUSTRIRANE KNJIGE.....	2
4. POVIJEST HRVATSKE SLIKOVNICE.....	4
5. VRSTE SLIKOVNICA.....	6
5.1. Slikovnice po obliku.....	6
5.2. Slikovnice po strukturi izlaganja.....	7
5.3. Slikovnice prema sadržaju.....	7
5.4. Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku.....	8
5.5. Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenta.....	9
6. FUNKCIJE SLIKOVNICE.....	9
6.1. Zabavna funkcija.....	10
6.2. Informacijsko – odgojna funkcija.....	10
6.3. Spoznajna funkcija.....	11
6.4. Iskustvena funkcija.....	12
6.5. Estetska funkcija.....	12
6.6. Govorno – jezična funkcija.....	13
7. ŠTO POTIČEMO ČITANJEM DJECI?.....	14
7.1. Spoznajni razvoj.....	14
7.2. Govor, jezično izražavanje i stvaranje.....	15
7.3. Likovno stvaralaštvo.....	16
7.4. Scensko – dramsko izražavanje.....	17
7.5. Glazbeno – scenski izričaj.....	17
8. IZRADA SLIKOVNICE.....	18
9. ZAKLJUČAK.....	25
LITERATURA.....	26
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA.....	29

SAŽETAK

Slikovnica je prva knjiga u djetetovom životu s kojom se susreće, stoga je iznimno važno da zadovolji uvjete koji imaju pozitivan učinak na djetetov razvoj. Slikovnica treba biti zabavna, informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska, te poticati govorno-jezični razvoj djeteta. Kroz slikovnice potičemo dječji razvoj u svim područjima, od razvoja u govorno-jezičnom području, to jest razvoj govora i bogaćenja rječnika, preko spoznajnog razvoja, odnosno poticanja na bolje prepoznavanje osjećaja i razvoj empatije, razvoja kognitivnih sposobnosti i sposobnosti slušanja, do razvoja u iskustvenom području, to jest stvaranje boljih odnosa sa drugim osobama u djetetovom životu i razvoja samokontrole. Svime nabrojanim stvaramo bolju podlogu za bolji i lakši polazak djeteta u školu, razvijanje ljubavi prema čitanju i pažnje prema knjigama, snalaženje i pronalaženje rješenja za probleme u svakodnevnim situacijama te za cjeloživotno učenje. Također, čitajući djetetu ili s njim, stvaramo emocionalnu vezu s djetetom te mu pomažemo da zavoli knjigu od najranije dobi.

Svrha ovoga rada jest produbiti svijest o važnosti vizualnog utjecaja na djecu rane i predškolske dobi te o važnosti čitanja od najranije dobi. Stoga je u prvom dijelu ovoga rada naglasak na važnosti slikovnice za dijete rane i predškolske dobi, to jest na važnosti čitanja djeci od najranije dobi, na motivaciju za čitanje i pristup čitanju. Također su opisane funkcije i vrste slikovnice te koje su to vještine koje potičemo kod djeteta čitajući mu slikovnice.

Drugi dio rada obuhvatit će postupak izrade slikovnice "Čovjek" kao projekt iz kolegija Metodika likovne kulture. Slikovnica je namijenjena djeci od četiri do pet godina, a cilj njene izrade bio mi je potaknuti dijete na samopoštovanje, upornost te spoznaju o sebi.

Ključne riječi: dijete, slikovnica, ilustracija, razvoj

SUMMARY

A picture book is the first book in a child's life to be encountered with, therefore it is of utmost importance that it meets all conditions which may have a positive effect on child's development. A picture book should be entertaining, information-educational, cognitive, experiential, aesthetic and encourage speech and language development. Through picture books we encourage child's development in all areas, from speech development, in other words, development of oral capabilities and vocabulary enrichment, through cognitive development, that is, encouraging better recognition of feelings and development of empathy, as well as development of better cognitive and listening skills, and experiential aspect that is creating better relationships with other people in a child's life including development of self-control. With all the above, we create a basis for easier and smoother transition to school, developing love toward reading and book awareness, managing and finding solutions to problems in everyday situations and prepare for lifelong learning. Also, by reading to or with a child, we create an emotional connection with the child helping them to fall in love with the book from an early age.

The purpose of this paper is to raise awareness on the importance of visual impact on children of early and preschool age and on the importance of reading from an early age. Therefore, in the first part of this paper, the emphasis is on the importance of a picture book in a child's life of early and preschool age, that is, on the importance of reading to children from the earliest age, as well as on reading motivation and reading approach. Different functions and types of picture books are also described, as well as the skills that children develop by reading picture books.

The second part of the paper includes the process of making a picture book "Man" as a project in Methodology of Art Culture course. The picture book is intended for children from four to five years old, and the goal of its creation was to encourage children to have self-esteem, determination, and self-knowledge.

Key words: child, picture book, illustration, development

1. UVOD

Prema definiciji iz *Hrvatske enciklopedije* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža slikovnica je naziv koji se koristi za knjige sa slikama namijenjene djeci. Također možemo reći da je slikovnica djetetova prva knjiga koja ima važnu ulogu u razvoju pismenosti i govora. S njome se susreće od najranije dobi, bilo u vrtiću, knjižnici ili u obiteljskoj sredini, te se uz nju zabavlja i potpuno nesvjesno ulazi u nepoznat svijet kreativnosti, ilustracije i mašte kroz koji upija najviše znanja. Cilj je slikovnice da kod djeteta pobudi osjećaj za lijepo i interes za knjigu i čitanje, da na neki način oblikuje njegov ukus, stil izražavanja i stavove, da potiče razvoj mašte, kreativnosti i koncentracije, da upozna dijete sa bojama, životinjama, starim zanatima, abecedom, oblicima ili čak sa vrstama posebnih potreba pojedinaca, da ga podučiti ponašanju u prometu ili školi, da podučava dijete vježbanju pamćenja i uočavanja, rješavanju zagonetki, učenju slova i slovkanju, da potakne dijete na čitanje i stjecanje značenja pisane riječi te na pažljivo slušanje i razvijanje glazbene kulture i likovnog izričaja, da potiče razvoj vještine opažanja, prepoznavanja i razlikovanja, da vizualno prenese ideje i iskustvo na djecu pomoću ilustracija - najboljih izvora pisane riječi. Pisane riječi su svugdje oko nas, no najbogatiji izvor jest slika ili crtež te samim time slikovnica.

“Prikazujući u slikama realističkog ili stiliziranog karaktera, obično živim bojama, životinje, biljke, pejzaže, razne ljudske sredine, zanimanja, tvorevine ljudske radinosti, scene iz priča, povijesne događaje, slikovnice služe najelementarnijoj stvarnoj obuci, upoznavanju boja i likova, uočavanju elemenata na cjelinama, one bude dječju maštu i razvijaju smisao za lijepo” (Štefančić, 2000 prema Javor, 2000, str. 87).

Slikovnica pomaže djeci u razvoju mašte te kroz igru i zabavu djeluje na razvoj govora i stjecanje pojmova, logičkog zaključivanja i kritičkog razmišljanja, potiče na prepoznavanje osjećaja i empatiju te pridonosi razvoju dječjeg samopouzdanja i samokontrole. Upravo zato su slikovnice neizostavan i nezamjenjiv dio odrastanja svakog djeteta.

2. ŠTO JE SLIKOVNICA?

Slikovnica je knjiga namijenjena djetetu i može biti bez teksta ili sadržavati slike i tekst. Može biti izrađena od kartona, različite vrste plastike, tkanine, spužve, različitih pravilnih i nepravilnih geometrijskih likova i oblika, raznih trodimenzionalnih oblika pogodnih za manipulaciju rukama, na primjer na razvlačenje ili se različiti dijelovi slikovnice mogu otvarati, zatvarati, preklapati, spajati, opipavati - upravo zbog toga slikovnicu možemo definirati i kao prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci (Martinović, Stričević, 2011). Čitanjem slikovnica djetetu se omogućuje integrirani razvoj svih odgojno-obrazovnih područja kao što su spoznaja, govor, jezično izražavanje, stvaranje, likovno stvaralaštvo, scensko-dramski izričaj i glazbeno-scenski izričaj. Prema Civardi i suradnicima (2006) slikovnica upoznaje dijete sa svijetom, odgaja ga i pomaže mu savladati poteškoće s kojima se susreće, oprezno usađuje kvalitete kao što su povjerenje, ljubav, dijeljenje, hrabrost, strpljenje, samopoštovanje i samouvjerenost, omogućuje mu razvijati divergentno mišljenje – analizu, sintezu, usporedbu te optimističan pogled na svijet, pomaže razumijeti uzročno-posljedične veze među stvarima i pojavama, daje djetetu informacije o ispravnosti njegovih spoznaja o okolini odnosno potiče dijete da istraži i shvati situacije koje se mogu pojaviti u njegovu životu, djeluje na razvoj empatije i razumijevanje za vlastite i tuđe osjećaje odnosno slikovnica pomaže djeci da sama sebe dožive potpunije i otkriju više o vlastitim snagama i slabostima te mu pomaže u rješavanju problemskih situacija odnosno potiče kritičko razmišljanje i logičko zaključivanje. Slikovnice također olakšavaju djetetu usredotočiti misli, razviti koncentraciju i vizualizaciju. Stričević (2006) navodi da čitanjem slikovnica kod djece potičemo razvoj govora to jest bogaćenje rječnika te, shodno tome, bolje komunikacijske vještine, bolji razvoj percepcije, koncentracije i pamćenja, potičemo kreativnost i maštu, razumijevanje socijalnih odnosa, pravila ponašanja, pravde i nepravde, potičemo dijete na solidarnost i toleranciju. Stoga možemo reći da slikovnica ima i moralno-odgojnu ulogu.

3. SLIKOVNICE I ILUSTRIRANE KNJIGE

Za djecu rane dobi, kao male čitatelje koji tek razvijaju svoj rječnik, priče bez slika nisu toliko zanimljive i uzbudljive kao one koje imaju ilustracije. Možemo reći da su slike u slikovnici zapravo tu da pojasne, obogate, bolje dočaraju te dodatno prošire priču odnosno ilustracija nije podređena tekstu nego ga upotpunjuje i daje mu smisao. U knjizi je obrnuto, što

znači da ilustracija jest podređena tekstu, to jest ne doprinosi razumijevanju teksta. Slikovnicu je nemoguće razumjeti samo pomoću teksta, a ilustriranu knjigu jest. Zato je korisnik ilustrirane knjige čitatelj, a korisnik slikovnice čitatelj i gledatelj (Majhut, 2014). Kako navode Crnković i Težak (2002) slika u slikovnici nije ilustracija teksta, kao što je to slučaj u ilustriranoj knjizi.

Kad dijete sluša roditelja ili odgajatelja kada mu čita, ono gleda ilustracije s ciljem da bolje razumije priču i da može vizualizirati ispričano. Prema Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2011) ilustraciju u slikovnici treba vrednovati i kao sredstvo koje potiče i produbljuje dječji smisao za estetiku te pridonosi razvoju dječjeg likovnog stvaralaštva. Stoga je potrebno djetetu ponuditi slikovnice pune harmonije i ujednačenosti boja, jedinstvene strukture koja ga vodi kroz radnju te mu omogućuje vizualno istraživanje detalja i skrivenih poruka. Ilustracije omogućuju djetetu rane dobi da napravi stanku, promisli o pročitanoj, da se udubi u prizor opisan u tekstu te da proširi čitateljsko iskustvo. Stoga u slikovnici slike imaju jednako važnu ulogu kao i riječi.

Čudina-Obradović (2008) ističe da se danas zna da stvaranje “slika u glavi” odnosno vizualizacija, koja se odnosi na riječi koje slušamo, govorimo i čitamo, nastaje tek u osmoj ili devetoj godini života. To znači da dijete do te dobi nije sposobno samo stvarati slike te si pomaže svim raspoloživim sredstvima to jest slikama u knjizi ili slikovnici. Ipak, kako napreduje tako mora biti sve sposobnije da samo stvori sliku u glavi. Prema Čudini-Obradović (2008) knjige sa sve manje slika trebali bi postepeno uvoditi s ciljem da priviknemo dijete na stvaranje vlastite predodžbe, samostalnog zamišljanja i samostalne prerade teksta u unutarnji doživljaj. Čim se te sposobnosti razvijaju, trebali bi navesti dijete da sve više zamišlja ono o čemu se govori, da zamisli lik ili prizor o kojemu sluša, da zajedno ispričamo kako bi taj prizor mogao izgledati - ne se fokusirati samo na obične, nemaštovite opise, nego poticati da zamisli i sjaj i boju perja ptice u letu, bol uboda pčele, glatkoću krzna, glasanje životinja, boju glasa, zvuk padanja kiše, vjetra...

Bez bogatog neposrednog osjetilnog iskustva, dijete će se oslanjati samo na vizualno, njegov će doživljaj biti siromašan i tražit će više slikovnog materijala kako bi moglo shvatiti radnju i doživjeti opise likova. Takva djeca rađe će pogledati film, nego pročitati knjigu, navodi Čudina-Obradović (2008). S druge strane, Čačko (2000; prema Javor 2000) navodi da djeca koja su razvila svoju sliku o pročitanoj, mogu biti i razočarana nakon gledanja filmske izvedbe.

Prema Hlevnjak (2000; prema Javor 2000) dobre ilustracije određuju slikovnicu i daju joj karakter, a dobar ilustrator ne zatvara granice stvaranja svoje slike u glavi svojim interpretacijama. Upravo zato su knjige ilustrirane, da učenje djeci bude lakše i kvalitetnije. Putem slike i ilustracije predmeta, pojmova i likova djeca razvijaju apstraktno mišljenje, usvajaju simbole, pa tako ilustracije ne smiju biti pune suvišnih detalja i odvlačiti pažnju djeteta na nešto nebitno. Koristeći razne boje ilustratori naglašavaju važnost neke situacije, na primjer crvenu koriste za bijes i ljutnju, dok ilustrirajući izraze lica glavnog lika na primjer otvorena usta, ljutit pogled, dodavaju suptilne detalje koji priču čine zanimljivijom i daju emocionalnu obojanost likovima. Kada ilustracije sadrže takve detalje, dajemo djeci priliku da razumiju i prepoznaju osjećaje, da probaju objasniti značaj pojedine geste i izraza lica.

Temeljem navedenog zaključila bih da djeci rane i predškolske dobi treba čitati slikovnice pune kvalitetnih, obogaćenih ilustracija koje će uvesti u svijet likovnog, te da bi postepeno (nakon navedene osme ili devete godine) trebalo uvoditi ilustrirane knjige, a zatim i knjige koje će pak dijete uvesti u svijet vizualizacije.

4. POVIJEST HRVATSKE SLIKOVNICE

Hrvatska se slikovnica pojavljuje znatno kasnije nego u drugim državama, na primjer u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Zanimljivo je da u počecima nije postojala hrvatska riječ koja bi imenovala ilustrirane knjige namijenjene djeci, ali 1869. godine u Filipovićevom Hrvatsko-njemačkom rječniku uz njemačku riječ Bilderbuch nalazi se hrvatska riječ slikovnjak (Martinović, Stričević, 2011). Prva hrvatska nagrada za tekst i ilustraciju dječje knjige Grigor Vitez utemeljena je 1967. godine, kada se i u ostatku svijeta pojavljuju nagrade za dječje književno stvaralaštvo i ilustracije.

Najstarija u Hrvatskoj sačuvana slikovnica je *Domaće životinje* iz 1885. godine, nakladnika Sveučilišne knjižare Franje Župana, iako znamo da je do te godine izašlo najmanje trinaest slikovnica. Prva hrvatska slikovnica za koju znamo da je objavljena su *Domaće životinje i njihova korist* objavljena 1863. u nakladi Lavoslava Hartmana u Zagrebu. Nažalost, ona nije sačuvana (Majhut, 2013).

Slika 1.

Najstarija sačuvana hrvatska slikovnica "Domaće životinje" iz 1885. godine

Napomena. Preuzeto sa <https://www.hsmuzej.hr/hr/sadrzaj/knjiznica>

Posljednju analizu tržišta hrvatskih slikovnica provodila je Antonija Posilović u razdoblju od 1968. do 1982. godine. Analiza stavlja naglasak na cjelokupnu kvalitetu slikovnica (jezičnu, literarnu, pedagošku i estetsku vrijednost, umjetnički domet ilustracija, likovno-tehničku opremljenost i usklađenost knjige s obzirom na oblik, veličinu i u odnosu na sadržaj i dob djece kojoj je namijenjena). Rezultati analize pokazuju da je u razdoblju od 1968. do 1982. godine objavljeno oko 230 slikovnica, od kojih je tek jedna trećina domaćih, dok su ostale prijevodi stranih slikovnica. Važan trenutak u povijesti hrvatske slikovnice jest 1969. godina kada je urednik Školske knjige Ivan Kušan objavio pet slikovnica koje su nastale prema nagrađivanim animiranim filmovima. Riječ je o slikovnicama *Krava na mjesecu* (1969.), *Posjet iz svemira* (1969.), *Mrav dobra srca* (1969.), *Priča bez veze* (1969.) te *Dječak i lopta* (1969.). Objava tih slikovnica, kako je naglasio Milan Crnković, jedan je od najvažnijih događaja u povijesti hrvatske slikovnice jer se naglašava izvorna hrvatska slikovnica u nastajanju (Hameršak, Zima, 2015).

Za razdoblje od 2007. do 2009. godine napravljena je analiza dokumentacije Hrvatskoga centra za dječju knjigu. Načinjen je popis svih slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi izdanih u navedenom razdoblju, te se temeljem toga može zaključiti da je izdana ukupno 481 slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi. Budući da nedostaje literature te neke slikovnice nisu ni zabilježene, ne možemo sa sigurnošću reći koliko ih je zapravo izdano od početaka hrvatske slikovnice do danas (Martinović, Stričević, 2011).

5. VRSTE SLIKOVNICA

“Slikovnice se dijele na osnovi različitih kriterija. Široku podjelu donose B. Majhut i D. Zalar (2008), koji dijele slikovnice s obzirom na oblik, strukturu izlaganja, sadržaj, likovnu tehniku i sudjelovanje recipijenta.” (Martinović, Stričević, 2011, str. 51)

5.1. Slikovnice po obliku

Slikovnice po obliku dijelimo na leporello odnosno na razvlačenje - “harmonika”, pop-up slikovnice koje imaju trodimenzionalne ilustracije koje se podižu kada se otvori stranica, nepoderive i vodootporne, slikovnice koje su u obliku igračke te su sve zastupljenije zbog interakcije djeteta sa slikovnicom, multimedijaska slikovnica koja uključuje sliku, tekst i zvuk (Martinović, Stričević, 2011). U novije vrijeme sve su popularnije i elektroničke odnosno digitalne slikovnice koje mogu, s obzirom na izradu i primjenu moderne tehnologije, postati predmet posebnog istraživanja (Batarelo Kokić, 2015). Elektroničke slikovnice posebne su jer se ne mogu tiskati, a u sebi sadrže hiperlinkove, slike i zvukove koji omogućuju interakciju. Mogu se reproducirati jedino uz pomoć digitalnog uređaja. Elektronička se književnost razvija velikom brzinom u svijetu, dok se u Hrvatskoj mali broj istraživača bavi tom tematikom. Stoga se u Hrvatskoj daje prednost oblicima koje možemo nazvati digitaliziranim knjigama, odnosno radi se samo o digitalizaciji sadržaja, a ne izradi digitalne slikovnice. Općenito su najzastupljenije digitalne slikovnice koje sadrže tekstualne, slikovne, animirane i igrive elemente. Zatim imamo i digitalne slikovnice u kojima sami možemo birati tijekom radnje ili određeni postupak lika (Gabelica, 2018).

Slika 2.

Leporello slikovnica

Napomena. Preuzeto sa <http://jillehlert.com/blog/2015/9/9/leporello-and-concertina-books>

Slika 3.

Pop-up slikovnica

Napomena. Preuzeto sa

<https://www.kb.nl/en/themes/novelty-books-in-the-childrens-books-collection>

5.2. Slikovnice po strukturi izlaganja

Prema Martinović i Stričević (2011) slikovnice po strukturi izlaganja mogu biti narativne i tematske. Narativne slikovnice su slikovnice s više kratkih priča ili s jednom pričom koja se proteže kroz cijeli tekst, a najčešće su prerade bajki. Tematika slikovnica je vrlo raznolika, a većinom prevladavaju teme vezane uz dječji svijet (higijena, razvoj, ponašanje), prerade bajki, teme o životinjama, prijevoznim sredstvima i prometu, fantastici, sportu i abecedi, dok Batinić i Majhut (2001; prema Martinović, Stričević, 2011) navode da su se u prošlosti više bavile stereotipima o rodnim ulogama, odgojnim stereotipima i predrasudama, sadržavale reklame proizvoda te su često obilovale političkim ideologijama i neprimjerenim sadržajima.

5.3. Slikovnice prema sadržaju

Martinović i Stričević (2011) navode da nije moguće navesti sve teme koje slikovnice mogu obrađivati. Od najzastupljenijih i najčešćih tema navode se životinje, svakodnevni život, igre, fantastika i abecedni sadržaj. Hranjec (2006) se osvrće na tematsku raznolikost koju dijeli u tri cjeline. Tako prva cjelina obuhvaća dosadašnje teme i motive koji se predstavljaju

na nov način, druga cjelina obuhvaća nove teme iz urbanog okruženja i svijeta tehnika, dok treća cjelina obuhvaća takozvane tabu teme: djeca u ratu, smrt, droga i ovisnosti, rađanje, zlostavljanje (seksualno, fizičko, psihičko), zanemarivanje i vjeru. Grigor Vitez (1969; prema Hranjec, 2006) je tako zapisao u članku *Djetinjstvo i poezija* da nema tema o kojima se ne bi mogle ili smjele pisati pjesme za djecu. Isto vrijedi i za sve druge dječje književne vrste, uključujući i slikovnicu. Balić Šimrak i suradnici (2014) kao tematiku suvremenih hrvatskih slikovnica navode slikovnice o slovima, zaslužnim ljudima (znanstvenicima, izumiteljima, matematičarima, umjetnicima), turističko-informativne slikovnice koje osvještavaju bogatstvo i raznolikost raznih krajeva naše zemlje. Također navode da su sve češće i problemske slikovnice koje se bave pitanjima kao što su tolerancija, teškoće odrastanja te život pojedinaca s posebnim potrebama. Usto, raste zanimanje i za slikovnice vjerskog sadržaja te za hrvatsku pučku priču u slikovnici. U takvim slikovnicama usmeno prenošene priče, “s koljena na koljeno”, se ilustriraju i uređuju da bi se približile djeci.

5.4. Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku

S obzirom na vrstu likovne tehnike koja je korištena prilikom izrade slikovnice mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža, ilustracije umjetnika, strip-slikovnice te interaktivne slikovnice. Interaktivne slikovnice nude neposredni dodir s temom stoga su zanimljive i primjerene djeci predškolske dobi jer osim što prenose priču, one traže da dijete aktivno sudjeluje u čitanju priče te time potiču djecu na odlučivanje, sudjelovanje i istraživanje. Usto, aktivnim sudjelovanjem interaktivna slikovnica potiče kod djece i razvoj mašte, kreativnosti, socio-emocionalni razvoj, bolju sposobnost rješavanja problemskih situacija, usvajanje predmatematičkih i predčitalačkih vještina. Mogu uključiti dijete na više načina kao što su na primjer otvaranje prozorčića, rezanje i lijepljenje sličica na za to predviđeno mjesto, a mogu i sadržavati zvuk ili pjesmu (Lanščak, Lešin, 2017). Jedna takva slikovnica koja mi je ostala u lijepom sjećanju, zbog svojih jarkih, izražajnih boja i uzbudljivih događaja na svakoj stranici koji su oživljavali glazbom Petra Iljiča Čajkovskog iz baleta “Orašar” pritiskom na gumb, jest *Orkestar priča priču - Orašar* autorice Katy Flint.

Slika 4.

Slikovnica sa skladbama "Orkestar priča priču - Orašar"

Napomena. Preuzeto sa <https://shop.skolskaknjiga.hr/orkestar-prica-pricu-orasar.html>

5.5. Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenta

Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenta možemo podijeliti na one kojima se dijete može samostalno služiti i na one za koje je potrebno aktivno sudjelovanje roditelja, odgajatelja ili druge odrasle osobe. Stoga je Marija Jambrišak (1900:97; prema Hameršak i Zima, 2015, str. 177) nazvala slikovnicu igračkom i naglasila važnost odraslog posrednika:

“No takove igračke imadu samo onda pravu vrijednost, ako majka, baka, otac ili tko drugi sjedne uz dijete, pa živim pripovijedanjem mrtvim slikama podaje život; djeca pitaju, odgovaraju, slušaju i gledaju tako zadubeno, da kod toga zaborave i na jelo i na pilo.”

6. FUNKCIJE SLIKOVNICE

“Slikovnica za djecu ima nekoliko funkcija, koje korespondiraju s potrebama u odgoju u predškolskoj dobi, kao i u dobi čitatelja početnika” (Kiš, Pavić, 2019).

Nekada je jedina funkcija slikovnice bila poučavanje djece moralnom, duhovnom i vjerskom odgoju. Primjer je takve knjige *Spiritual Milk for Boston Babes* engleskog svećenika Johna Cottona objavljena 1646. godine (Martinović, Stričević, 2011). Danas se zna da postoje i druge funkcije te zbog toga možemo reći da je slikovnica multifunkcionalni čitateljski

materijal. Funkcije slikovnice često određuju i njezinu pripadnost nekom žanru. Crnković i Težak (2002; prema Martinović, Stričević 2011) slikovnice tako dijele na spoznajno-pojmovne, informativne, umjetničke i problemske, pa shodno tome slikovnica može imati sljedeće funkcije: zabavnu, informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku i govorno-jezičnu.

6.1. Zabavna funkcija

Dijete najbolje uči kroz igru te kroz nju najbolje upija znanje koje mu je na prvi pogled skriveno. Vrijeme provedeno uz slikovnicu djetetu mora biti zanimljivo i zabavno, u suprotnom knjiga se djetetu može učiniti dosadnom i odbojnom. Stoga je, navodi Čačko (2000; prema Martinović, Stričević, 2011), najvažnije prvo zadovoljiti zabavnu funkciju, da bismo mogli zadovoljiti ostale funkcije koje slikovnica pruža djetetu. Priče prvenstveno djecu trebaju pokrenuti, pa je važno kako i na koji način čitamo djeci. Ako smo monotoni i jednoličnog izraza lica i boje glasa, ako se ne uživimo u događaje i prizore koji nam se otkrivaju, priča neće imati željeni učinak, to jest priče će dosaditi djeci i neće imati visoku motivaciju za čitanje (Civardi i sur., 2006).

6.2. Informacijsko-odgojna funkcija

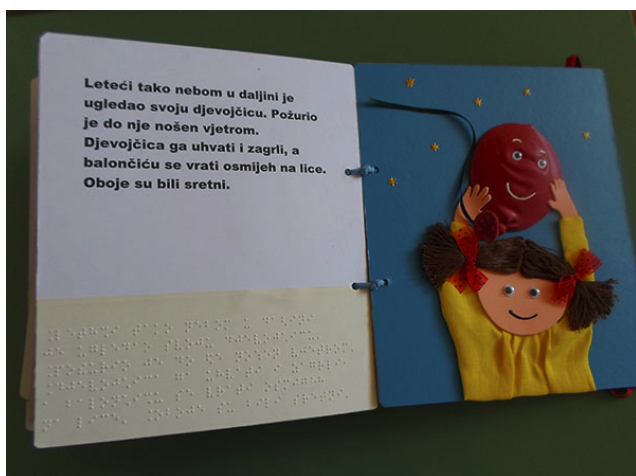
Upravo kroz slikovnicu djeca dobivaju odgovor na mnoga pitanja koja si sama postavljaju i rješenja za probleme kojih ni samo dosada nije bilo svjesno. Prema tome, može se reći da informacijsko-odgojna funkcija omogućuje djetetu da razvija mišljenje, logičko zaključivanje i kritičko razmišljanje, a u isto vrijeme ga potiče na analizu, sintezu, usporedbu i apstrakciju. Nadalje, Čačko (2000) navodi da je knjiga nepresušan izvor znanja te da se putem slikovnice djeci na prikladniji i lakši način objašnjava kako razumjeti veze, promjene te odnose među stvarima i pojavama. Ova funkcija djetetu također omogućuje pristup sadržajima vezanim uz njegove osjećaje, zdravlje, osobine ličnosti i ponašanje te uz odnose u obitelji i društvu (Martinović, Stričević, 2011).

6.3. Spoznajna funkcija

Dijete pomoću slikovnice provjerava svoje spoznaje i znanja o stvarima, pojavama i iskustvima te dobiva sigurnost jesu li ili nisu njegovi stavovi ispravni (Čačko, 2000). Usput mu pruža i nove spoznaje sa kojima se nije imao prilike prije susresti te mu omogućuje razvoj empatije, suosjećanja, prepoznavanja emocija, mašte i kreativnosti. Sve više se izrađuju i slikovnice za slijepu i slabovidnu djecu, takozvane slikovnice za dodirivanje ili taktilne slikovnice, koje im omogućuju potpuniji doživljaj (Gunc, 2017). Slijepa su djeca uskraćena za vizualne informacije o svijetu koji ih okružuje; ona ne mogu vidjeti slike, riječi i slova. Ipak, svjesna su postojanja tih slika. Stoga im je potrebno omogućiti doživljaj slike kao medija (Šupe, 2011). Kako navodi Šupe (2013) taktilna je slikovnica posebno prilagođena knjiga koja sadrži tekst i taktilne slike, prilagođene djeci s oštećenjem vida, kojima im dajemo mogućnost da istražuju i spoznaju svijet oko sebe. Tekst slikovnice napisan je slovima, a pored tiskanog teksta jest i tekst pisan Brailleovim pismom. Slike su izbočene, odnosno izrađene od pedagoški neoblikovanog materijala, tako da ih djeca mogu dodirivati i opipati. Stoga, kako dalje u tekstu navodi Šupe (2011), u takvim slikovnicama ne treba biti nevažnih detalja kako ne bi zbunili dijete. Važno je prenijeti poruku odnosno bit slike, pa tako slika uvijek mora pratiti tekst i na njoj se treba nalaziti samo ono o čemu se u tekstu govori.

Slika 5.

Slikovnica za slijepu i slabovidnu djecu "Leti, balončiću, leti"

Napomena. Preuzeto sa

<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/jucer-danas-sutra/hrvatske-taktilne-slikovnice-za-slijepu-i-slabovidnu-djecu/>

6.4. Iskustvena funkcija

Nikolajeva (2003; prema Martinović, Stričević, 2011) navodi da iskustvena funkcija djetetu pruža znanje o onome što ono samo ne može doživjeti i naučiti neposrednim iskustvom. Zato im je važno omogućiti neposredno iskustvo, barem putem slikovnice, jer se takve teme obrađuju na zabavan, zanimljiv način. Neke od tema koje se obrađuju su multikulturalnost, multietničnost, iskustvo rata i nasilja, razne društvene teme kao i posebne potrebe pojedinaca. Djeca se putem slikovnice mogu upoznati i sa starim zanatima kao na primjer kovač, kožar, urar. Također mogu kroz slikovnicu upoznati i daleke zemlje, na primjer kako se živi u Africi ili Aziji te kako se njihov svakodnevni život razlikuje od našeg (Martinović, Stričević, 2011).

Slika 6.

Slikovnica koja upoznaje djecu s vrstama invaliditeta "Vesela škola"

Napomena. Preuzeto sa <https://evenio.hr/rad/vesela-skola/>

6.5. Estetska funkcija

Kada čitamo slikovnicu, moramo paziti koju ćemo odabrati jer njihove slike i tekst utječu na prve estetske ukuse. Slikovnice se razlikuju u kvaliteti, pa je tako česta pojava kiča u slikovnicama što znači da su bez prave estetske vrijednosti. Takve slikovnice nisu dobre niti za čitanje niti za samostalno proučavanje ilustracija. Najčešće su im autori i ilustratori

nepoznati, a slike i ilustracije su sladunjave, nemaštovite i nježnih nijansi. Tekstovi su jezično loši i besmisleni. Slikovnice koje imaju navedenog autora i ilustratora sadrže bogate i maštovite ilustracije koje uvlače dijete u novi svijet likovnih doživljaja. Tekst ima jednostavnu poruku, smisao i zaključak (Čudina-Obradović, 2008).

Razvoj likovnog ukusa ovisi o okruženju u kojem dijete odrasta i o pažnji koja se tome pridaje, pri čemu, naravno, veliku ulogu igra i urođeni talent za određeno područje. Tako dijete koje se od rane dobi uključuje u likovne aktivnosti i pritom se upoznaje s likovnim tehnikama, razvija osjećaj za estetiku (Balić-Šimrak, Narančić Kovač, 2011), odnosno osjećaj ljepote, izgrađuje svoj ukus i oblikuje svoje stavove, razvija zanimanje i ljubav prema knjigama i čitanju.

6.6. Govorno-jezična funkcija

Centner (2007) ističe da dijete za vrijeme čitanja prati tijek radnje na stranici, gleda slike i redove slova, pa je dobro da pokazujemo prstom gdje riječ koja se upravo čita. Također navodi da djeca vole ponavljanja te da napamet nauče neke riječi te je to jedan od načina da ga uvedemo u sve složeniju uporabu riječi. Stričević (2006) navodi da čitanje slikovnica potiče razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i njegov način funkcioniranja, potiče sposobnost igranja zvukovima, glasovima i riječima te pomaže djetetu da uoči da su riječi sastavljene od manjih dijelova - glasova; što vodi razumijevanju pravila pisanog teksta. Tako Čudina-Obradović (2008) ističe da će dijete prateći tako odraslog koji mu čita, uočiti pisana pravila, prebacivati pogled s lijeve na desnu stranicu, uočavati oblik velikih i malih slova, a sva ta znanja pripremit će ga za početak usvajanja tehnike čitanja. Također, čitanje omogućuje djetetu puno bogatiji rječnik nego na primjer razgovor o onome što se dogodilo toga dana. Kroz čitanje slikovnice dijete uočava slova, sličnosti i razlike, ispituje o nepoznatim riječima, razumije pročitano te uspješno povezuje ono što je napisano i ono što je rečeno (Stričević, 2006). Govor je temelj čitanja koje dovodi do razumijevanja pročitano i razumijevanja značenja riječi, prepoznavanja riječi i njezinog značenja (Čudina-Obradović, 2014) pa je shodno tome govorno-jezična funkcija važna dijete jer kroz nju razvija i predčitalačke vještine koje su važne za daljnji razvoj i napredak.

7. ŠTO POTIČEMO ČITANJEM DJECI?

Možemo reći da je važno čitati djeci od najranije dobi jer time kod njih potičemo bolji razvoj u svim razvojnim područjima: spoznajni razvoj, govor, jezično izražavanje i stvaranje, likovno stvaralaštvo, scensko-dramsko izražavanje te glazbeno-scenski izričaj. Čitajući djetetu naglas, uvodimo ga u čudesnu pustolovinu u kojoj se susreće s raznolikim inspirativnim i zanimljivim likovima. Potičući dijete da opisuje i razmišlja o ilustracijama i da ih poveže sa tekstom, pomažemo mu da oslobodi svoju neograničenu sposobnost stvaralaštva (Civardi i sur., 2006). Prema Stričević (2006) čitanjem slikovnica djeci uvodimo ih u raznoliki svijet iskustava, znanja, vještina i informacija. Nadalje, čitanjem djeci obogaćujemo njihov rječnik i govorne sposobnosti neophodne za samostalno čitanje, pomažemo im u razvijanju opažanja, promatranja, koncentracije i slušanja, pamćenja, kritičkog mišljenja i logičkog zaključivanja. Također, kako dalje ističe Stričević (2006), čitanjem pomažemo djetetu da usvoji humane poruke i važnost moralnih vrijednosti odnosno da lakše razumije socijalne odnose i pravila ponašanja, potičemo prepoznavanje i razumijevanje svojih i tuđih osjećaja, to jest suosjećanje, solidarnost i toleranciju. I na kraju, ali ne najmanje bitno, kod djece čitanjem potičemo razvoj mašte, kreativnosti, pridonosimo motivaciji za samostalno čitanje, pričanje i pismeno izražavanje te im pomažemo da zavole knjigu i čitanje.

7.1. Spoznajni razvoj

Problemske ili terapijske slikovnice često govore o osjećajima koji su sastavni dio djetetova života te su njima iskazani osnovni ljudski osjećaji poput tuge ili ljutnje. Većinom se bave tabu temama, kao što je na primjer seksualno zlostavljanje, fizičko i psihičko nasilje nad djecom, rođenje, smrt, ljubomora, rastave brakova i drugima temama. Putem likova kroz takvu slikovnicu pomažemo djeci u rješavanju određenih problema ili im olakšavamo izazovne situacije odnosno djetetu je lakše razumijeti likove i razvijati suosjećajnost s njima kroz stvarni život. Obrada tako osjetljivih tema zahtijeva da autor bude kompetentna osoba s odlikama umjetnika, pedagoga i terapeuta (Čičko 2000; prema Javor 2000).

Prema Barat (2018) kada se usredotoči na lika koji proživljava određenu emociju, dijete će se povezati s njim i lakše će iznijeti svoje emocije i osjećaje, neće se osjećati samo i izgubljeno te neće u sebi nakupljati bijes i frustraciju zbog nemogućnosti da izrazi svoje osjećaje. Tako dijete kroz slikovnicu može prenijeti kako se ono samo osjeća, na primjer ako

je doživjelo gubitak bliske osobe ili kućnog ljubimca, lakše će izraziti tugu kroz lika s kojim se poistovjetilo u slikovnici, to jest lakše će razgovarati o tome što je lik doživio, nego ono samo. Primjer takve slikovnice je *Sjećam se* autorice Jennifer Moore-Mallinos.

Čitanjem i razgovorom poslije čitanja te poistovjećivanjem, dijete će se s vremenom otvoriti te će lakše izražavati svoje osjećaje to jest dijete uči da, jednako kao i likovi iz priče, može savladati izazove s kojima se susreće, razmišljati samostalno, biti brižno, hrabro, velikodušno, pomagati i pronaći prijateljstvo u odnosu s drugima (Civardi i sur., 2006).

Slika 7.

Slikovnica o gubitku kućnog ljubimca "Sjećam se"

Napomena. Preuzeto sa <https://www.foma.hr/slikovnice-prirucnici/sjecam-se/>

Prilikom čitanja slikovnica, od djeteta se zahtijeva usredotočenost na određenu radnju te koncentracija na određeno vrijeme. Tijekom slušanja priče dijete uči kako biti prisutno, kako čuti priču bez da ga nešto ometa. Time kod djeteta razvijamo usredotočenost na neku radnju, bolju i dužu koncentraciju i pažnju to jest usmjerenost na stvari i radnje (Barat, 2018).

7.2. Govor; jezično izražavanje i stvaranje

Možemo reći da se čitanjem slikovnica kod djece poboljšava memoriranje pamćenjem tekstova, razgovorom o pročitanom te prepričavanjem tekstova priča. Time ih također potičemo na razvijanje kritičkog mišljenja i logičkog zaključivanja te na bolje razumijevanje uzročno-posljedične veze među stvarima i pojavama. Također, prije nego započnemo čitanje

nove priče, možemo se zajedno sa djetetom podsjetiti zadnje priče, pitati dijete što se dogodilo i zašto se dogodilo, što je vidjelo i kako su događaji izgledali, kako su zvučali ili mirisali. Možemo pitati dijete kako se ono samo osjećalo zbog onoga što se događalo u priči (Civardi i sur., 2006). Također mogu prepričavati priče samo po slikama ili izmisliti svoju priču pomoću kockica pričalice ili zadanih riječi i naslova, povezivati radnju i tekst pitanjima otvorenog tipa (što ti misliš, što bi ti još rekao/napravio), mijenjati tekst te stvoriti svoje “smiješne” priče, promijeniti kraj priče ili dodati novog lika. Civardi i suradnici (2006) ističu da je važno ohrabrivati dijete da priča o bilo čemu iz priče te da to ispriča vlastitim tempom i svojim riječima. Time kod djece potičemo razvoj komunikacije, obogaćivanje rječnika, stvaranje veze između glasova i značenja riječi te potičemo dijete da govori o stvarima i kada o njima ne čita.

Slika 8.

Kockice pričalice

Napomena. Preuzeto sa <https://kockicepricalice.com/>

7.3. Likovno stvaralaštvo

Osim potrebe djeteta da se govorno izrazi, tu je i potreba da se izrazi kroz likovno stvaralaštvo, pa će tako možda poželjeti napisati svoju knjigu, pjesmu, strip..., ilustrirati pročitane priče, izraditi plakat ili nacrtati određenu sliku iz knjige, oslikavati određenu radnju ili lika u slikovnici ili izrađivati i oslikavati svoje lutke. U grupnom radu, zajedno sa djecom koja su pročitala istu slikovnicu mogu izraditi zidnu sliku (Centner, 2007). Također mogu izrađivati zajedničku slikovnicu, na primjer jedan dio grupe oslikava, dok drugi smišlja priču. Bojom (temperom, vodenim bojama, pastelama) mogu izraziti svoj doživljaj priče. Kroz takve

likovne aktivnosti kod djece potičemo maštu, originalnost, kreativnost, pokazujemo djeci kako na kvalitetan način mogu obogatiti svoj unutarnji svijet, proširiti spoznaje o svijetu koji ih okružuje te kako izraziti svoju osobnost (Barać, 2017), dok kroz grupni rad potičemo djecu na zajedništvo, zajedničko stvaralaštvo i međusobnu suradnju.

7.4. Scensko-dramsko izražavanje

Dijete može napraviti dramaturgiju odnosno igrokaz na temelju priče te prezentirati drugima. Mogu koristiti štapne lutke ili izraditi svoje lutke od raznih materijala (Centner, 2007), a mogu i osmisliti svoj igrokaz i odglumiti u improviziranom kazalištu. Dijete se na taj način oslobađa straha od javnog nastupa i od govora pred drugima, to jest oslobađaju se treme. Prema Perrow (2010) scensko-dramsko izražavanje djece poželjno je upotpuniti rekvizitima da bi dječja mašta bila slobodnija, da bi potaknuli znatiželju i usredotočeno slušanje priče te da bi obogatili mogućnosti prezentacije priče. Također, možemo s djecom istraživati razne načine pripovijedanja u drugim kulturama pa tako djeca mogu koristiti pričoploče karakteristične za Novu Gvineju, koristiti ilustrirane svitke kao u nekim dijelovima Europe, služiti lutkama od žice karakteristične za Aziju, Afriku i Pacifik ili crtati u pijesku kao australski domoroci. Također možemo postaviti scenu i na stolu, pješčaniku, nečem podignutom, pomoću prirodnih materijala kao što su češeri, vuna, listovi ili grančice; starih čarapa, drvenih kockica, igračaka u obliku životinja...

7.5. Glazbeno-scenski izričaj

Sa čitanjem slikovnica, možemo povezati i igre s pjevanjem, pjesme i muziku. Djeci možemo ponuditi instrumente kojima će predstavljati likove iz priča te mogu kreirati ples uz zadanu glazbu, to jest osmisliti koreografiju koja odgovara priči, ili osmisliti glazbenu pratnju uz odgovarajuću scenu (Centner, 2007). Time ih potičemo na razvoj takta, sluha, osjećaja za ritam i tempo te razvijamo osjećaj za glazbu. Prema Perrow (2010) možemo sa djecom kombinirati pjevanje, ples i sviranje te ih usput upoznati i sa takvim načinom pripovijedanja u drugim kulturama. Djeci možemo dati odgovarajući glazbeni instrument za svakog lika iz priče, na primjer triangel ili zvona za lik malog djeteta, bubnjeve za lik odraslog. Usto, kada sviraju moraju pratiti pripovjedača kako bi znali kada trebaju svirati, a kad stati. Time potičemo koncentraciju i usredotočenost.

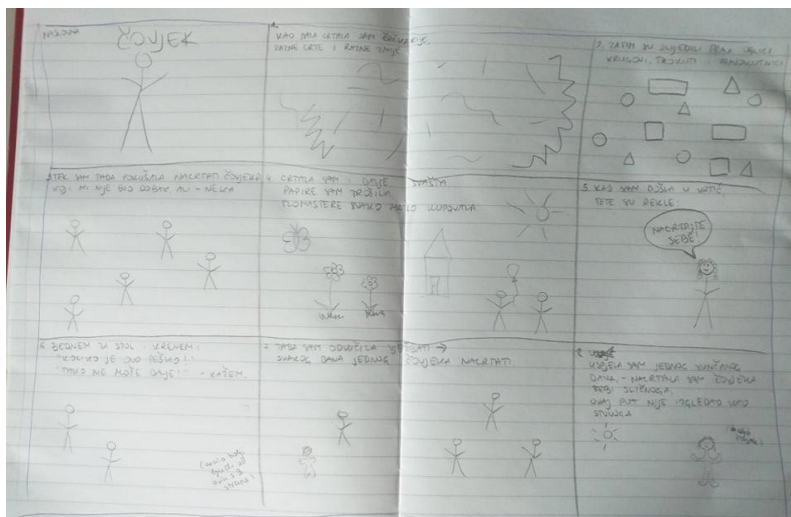
8. IZRADA SLIKOVNICE

Prilikom izrade slikovnice "Čovjek" bilo mi je važno napisati priču koja će biti jednako zanimljiva i razumljiva svakom djetetu, ali i svakom odraslom koji će čitati djetetu ili s njim. Jedan od cilja slikovnice je da potakne djecu na kreativnost, maštovitost, da se povežu sa "likom" te da ih potakne na usavršavanje, to jest na upornost i ustrajnost u onomu što rade odnosno da kod djece razvije samopoštovanje i samopouzdanje.

Slikovnicu sam izradila samostalno u sklopu kolegija Metodika likovne kulture. Tekst sam napisala na jednom predavanju iz kolegija Likovna kultura, a tema je bila razvoj ili napredak, to jest, što mislimo u kojem smislu smo se razvili, što nismo mogli, a sada možemo. Tekst se, znači, temelji na mojem stvarnom iskustvu, opisuje kako sam crtala kao mala, kako nisam znala crtati baš dobro te kako sam napredovala i uspjela bez odustajanja. Za slikovnicu sam odabrala taj tekst jer mi se činio najboljim za temu slikovnice. Zatim sam napravila storyboard, rukom sam izradila skicu teksta i slika. Nisam htjela sama ilustrirati, pa sam se odlučila za stare crteže svoga brata i sestre koje je "mama" vjerno spremala i sačuvala. Tražila sam crteže za koje sam smatrala da bih ih mogla ukomponirati u tekst na dobar način. Zatim sam skenirala te crteže te ih sve spajala u programu Adobe Photoshop da bih dobila odgovarajuću sliku za tekst, na primjer na drugoj strani slikovnice u tekstu se spominju kvadrati, krugovi, razni geometrijski oblici, pa sam spojila više crteža takve tematike u jedan. Potom sam par praznih mjesta punila bojom da slikovnica ne bude monotona, to jest da bude šareno i veselo.

Slika 9.

Storyboard za slikovnicu

Slika 10.

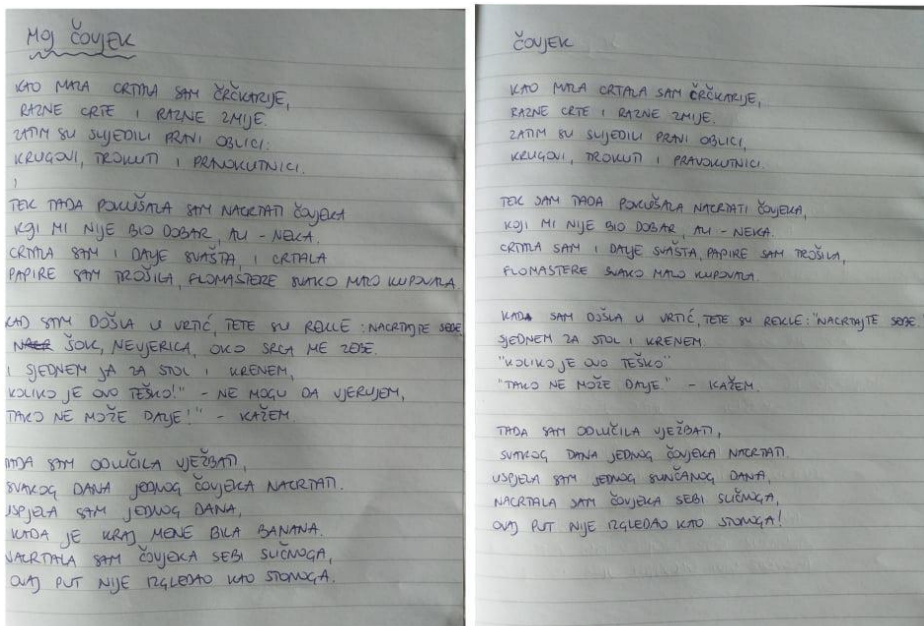
Biranje crteža za slikovnicu

Napomena. Od velike hrpe crteža, izabrala sam samo one za koje sam mislila da ih mogu ukomponirati u slikovnicu, no nisam iskoristila sve odabrane crteže.

Slika 11.

Tekst za slikovnicu

Napomena. Na lijevoj slici je tekst napisan u svrhu kolegija Likovna kultura, a na desnoj je slici tekst prilagođen i uređen za slikovnicu.

Svrha izrade slikovnice je igra i učenje te poticanje na “usavršavanje” - nije bitno crtaš li kao profesionalac ili amater, važno je da se zabaviš crtajući. Upravo iz tog razloga, za ilustracije u svojoj slikovnici odabrala sam stare crteže svog brata i sestre, od njihove prve do sedme i osme godine života. Smatrala sam da će na taj način slikovnica biti najbliža djeci, jer ruka odraslog čovjeka teško može nacrtati ono što može dječja ruka.

Slikovnica je namijenjena djeci u dobi od četiri do pet godina jer upravo tada su najosjetljiviji te im se treba ukazati da je ono što rade dobro, da ne odustaju te da su oni sami koji svoje granice mogu mijenjati i gurati još dalje odnosno da razviju samopoštovanje i samopouzdanost. Djeca često znaju reći: “Nisam ovo dobro nacrtao. Ti si bolje nacrtao.” - upravo zato je ova slikovnica izrađena, da ukaže djeci da mogu, samo treba biti uporan.

Slika 12.

Naslovna stranica autorske slikovnice “Čovjek”

Napomena. Crtež na naslovnoj strani prikazuje kompletan lik čovjeka djeteta od 3,5 godine. Sugerira zadovoljstvo zbog veselog izraza lica i ruku koje su podignute u zrak.

Slika 13.

Prva stranica autorske slikovnice "Čovjek"

Napomena. Crtež prikazuje razne crte i ispresjecane crte, vijugave i valovite linije, razne oblike. Tu je sklopljeno nekoliko crteža čiji je primarni cilj poručiti djeci da su svi crtali tako na početku - prateći uočljivu liniju pisala koje imaju u ruci, da te črkarije imaju značenje - koje otkrivaju tek kad ih nacrtaju. Ponekad su zmije, ponekad su ljestve, a ponekad ostaje neotkriveno. Boju kojom sam obojala crtež koristila sam zbog atraktivnosti same stranice.

Slika 14.

Druga stranica autorske slikovnice "Čovjek"

Napomena. Tekst na ovoj stranici sugerira da su nakon crtanja nepovezanih linija uslijedili razni oblici koji prikazuju krugove, kvadrate, valjak, trokut... Mislim da je ovaj crtež podložan individualnoj maštovitosti, da bi u njima svatko, ako bismo upitali djecu, mogao vidjeti bezbroj različitih interpretacija, pa tako crtež može podsjećati na nebo prekriveno oblacima. Također može pomoći djeci i kod prepoznavanja i imenovanja geometrijskih oblika.

Slika 15.

Treća stranica autorske slikovnice “Čovjek”

Napomena. Za ovu stranicu odlučila sam koristiti razne crteže ljudi, koji su karakteristični za dob od dvije do tri godine. Čovjek se sastoji od kruga koji predstavlja glavu i dvije crte za ruke i dvije za noge. Crtež još ne izgleda kao “čovjek” ali kako napreduje dijete, tako napreduje i crtež - važna je poruka ove stranice.

Slika 16.

Četvrta stranica autorske slikovnice “Čovjek”

Napomena. “Crtala sam i dalje svašta” - navodim u tekstu, stoga sam odabrala crteže svega i svačega. Na ovoj stranici iskoristila sam išarane papire kao podlogu, tako da nisam dodavala boju u programu. Smatrala sam da ću tako postići bolji učinak i naglasiti važnost crtanja raznih tema i motiva.

Slika 17.

Peta stranica autorske slikovnice "Čovjek"

Napomena. Za ovaj crtež odlučila sam se jer sam smatrala da ću tako naglasiti tekst, bez dodavanja nepotrebnih detalja jer za mene ovaj crtež i jest prikaz vrtićke skupine, odgajateljica u sredini i "igračke" oko nje. Smatram da upravo zbog toga ovaj crtež daje neku ugodnu notu slikovnici. Drugi je razlog zašto sam odabrala baš taj crtež jer me podsjeća na moju odgajateljicu i na dan kada smo u vrtiću imali zadatak da gledamo svoj odraz u ogledalu i nacrtamo se.

Slika 18.

Šesta stranica autorske slikovnice "Čovjek"

Napomena. Za ovu stranicu odlučila sam se za jedan crtež na kojem je nacrtano nekoliko ljudi te sam popunila crtež oblicima u boji da razbijem monotonost stranice.

Slika 19.

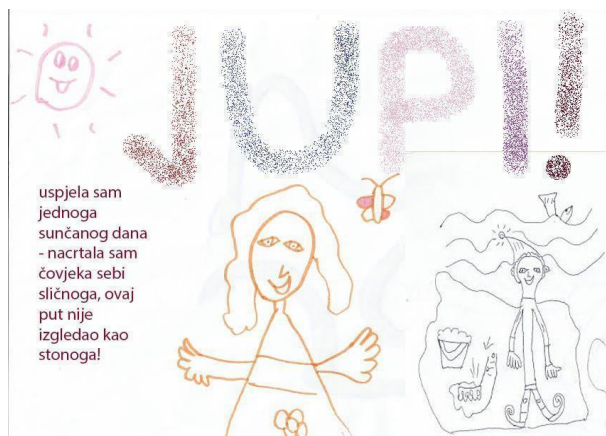
Sedma stranica autorske slikovnice “Čovjek”

Napomena. Ovdje sam se odlučila za crteže ljudi karakteristične za djecu od četvrte do šeste godine. Crtežima pratimo napredak u crtanju, ljudi su sada “popunjeniji”, nemaju samo crte koje predstavljaju ruke i noge, nego više imaju “oblik” čovjeka. Dijete može uočiti kako drugi napreduju u crtanju, kako crteži imaju više smisla.

Slika 20.

Osmo stranica autorske slikovnice “Čovjek”

Napomena. Za zadnju stranicu, odabrala sam jedan crtež žene sa leptirom i suncem koji je nacrtala moja sestra, te jedan crtež čovjeka na plaži koji je nacrtao moj brat. Odabrala sam te crteže jer prikazuju uspjeh - “uspjela sam nacrtati čovjeka sebi sličnoga”. Smatram da ti crteži motiviraju dijete na kraju čitanja da i ono samo uspije, da ne odustaje odnosno da je sve moguće ako vjeruje u sebe - što i jest poruka ove slikovnice.

9. ZAKLJUČAK

Ovim radom željela sam istaknuti važnost čitanja djeci rane i predškolske dobi jer upravo kroz čitanje nesvjesno upijaju najviše znanja. Konstantnim i redovitim čitanjem djeci može se razvijati usredotočenost, pamćenje i koncentracija, obogatiti rječnik i razviti bolje komunikacijske sposobnosti, razviti suosjećajnost i empatija te lakše verbalno izražavanje svojih osjećaja i misli, kreativnost i maštovitost te dramatizacija, dok se prepričavanjem pročitano ili pričanjem priča djeca oslobađaju treme i straha od govora pred drugima. Pričama se nastoji kod djece istaknuti vrijednost činjenja nesebičnih dobrih djela za druge i pokušati uživljavanjem u priču potaknuti kod njih razmišljanje kakve osjećaje takva djela izazivaju kod nas, što nam znače, zašto je važno željeti drugome dobro, pažljivo se ophoditi prema drugima, dijeliti sreću i usrećiti prijatelja. Također je vidljivo da su se kod djece koja su čitala slikovnice izgradile pozitivne osobine ličnosti, samostalnost u rješavanju problema i sukoba i pronalaženju rješenja, odgovornost, stabilnost, samopouzdanje, samopoštovanje i samokontrola što su sve dobri temelji za budući život. Također, djeca se uče pažljivije ophoditi sa slikovnicama i knjigama, čuvaju ih, pa time razvijaju i ljubav prema knjizi i čitanju. Kada im je slikovnica zanimljiva, kvalitetna, lijepa, djeca imaju veći interes za čitanje te samim time imaju i bolju podršku u procesu učenja i odrastanja u cjelini. Stoga sam izradila slikovnicu pomoću stvarnih dječjih crteža i odlučila se za temu blisku djeci. Smatram da će tako slikovnica biti bliža djeci, da će ju lakše interpretirati i shvatiti poruku slikovnice - da ne odustaju u životu te da su oni sami koji svoje granice mogu mijenjati i gurati još dalje odnosno da razviju samopoštovanje i samopouzdanost.

Djeca počinju razvijati jezik i prije nego što i sama mogu koristiti riječi, a za to im je potrebno vođenje, usmjeravanje i poticanje od prvog dana, a to je najbolje postići upravo kroz čitanje slikovnica. Kako kaže njemačka poslovice: "Knjige su nijemi učitelji.". Zato čitajte djeci, barem 15 minuta na dan!

LITERATURA

- Balić, Šimrak, A., Rupčić, S., Zalar, D. (2014). Izlet u muzej na mala vrata prema teoriji slikovnice. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Balić-Šimrak, A., Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 10 - 12 (<https://hrcak.srce.hr/124188>)
- Barać, Ž. (2017). Kako smo djeci približili knjigu. *Zrno*, 124-125 (150-151), 14 - 15
- Barat, T. (31.12.2018.). 5 razloga zašto djeci treba čitati. Hoću knjigu (<https://www.hocuknjigu.hr/nase-price/blog-posts/5-razloga-zasto-djeci-treba-citati>)
- Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica. *Školski vjesnik*, 64 (3), 377 - 398 (<https://hrcak.srce.hr/151350>)
- Centner, S. (2007). Kako zavoljeti knjigu i čitanje. Tempo.
- Civardi, A., Dunbar, J., Petty, K., Somerville, L. (2006). Čarobne svjetiljke. Priče koje čitate svojem djetetu kako bi potaknuli mir, povjerenje i kreativnost. Planetopija.
- Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine. Znanje.
- Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 12 - 16). Knjižnice grada Zagreba
- Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 17 - 19). Knjižnice grada Zagreba
- Čudina-Obradović, M. (2014). Psihologija čitanja - od motivacije do razumijevanja. Golden Marketing - Tehnička knjiga.
- Čudina-Obradović, M. (2008). Igrom do čitanja. Školska knjiga.
- Gabelica, M. (2018). Čitateljska pismenost u kontekstu medijske pismenosti. *Zrno*, 130-131 (156-157), 18 - 20
- Gunc, Z. (2017). Priča pod prstima. *Zrno*, 124-125 (150-151), 16 - 17

- Hameršak, M., Zima, D. (2015). Uvod u dječju književnost. Leykam international d.o.o.
- Hlevnjak, B. (2000) Kakva je to knjiga slikovnica. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 7 - 11). Knjižnice grada Zagreba
- Hranjec, S. (2006). Pregled hrvatske dječje književnosti. Školska knjiga.
- Javor, R. (2000). Kakva je knjiga slikovnica: zbornik. Knjižnice grada Zagreba.
- Javor, R. (2000). Ilustriranje dječje knjige u Hrvatskoj - pregled najznačajnijih autora od 1950. godine do danas. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 39 - 52). Knjižnice grada Zagreba
- Kiš, M., Pavić S. (28.11.2019.). Čitanje slikovnica od najranije dobi. Školski portal (<https://www.skolskiportal.hr/sadržaj/savjeti-strucnjaka/citanje-slikovnica-od-najranije-dobi/>)
- Lanščak, A., Lešin, G. (26.09.2017.). Interaktivne slikovnice u našem vrtiću. Školski portal (<https://www.skolskiportal.hr/clanak/8491-interaktivne-slikovnice-u-nasem-vrticu/>)
- Majhut, B. (2014). Kako se kroz mala vrata uspelo progurati ideju priličnih dimenzija. Prikaz knjige: Izlet u muzej na mala vrata: prema teoriji slikovnice. *Anali za povijest odgoja*, 13 (13), 170 - 172 (https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=218448)
- Majhut, B. (2013). Počeci hrvatske slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 20 - 22 (<https://hrcak.srce.hr/145409>)
- Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium*, 4 (1), 39 - 63 (<https://hrcak.srce.hr/92392>)
- Perrow, S. (2010). Bajke i priče za laku noć. Terapeutske priče za djecu. Ostvarenje d.o.o.
- Stričević, I. (2006). Projekt Čitajmo im od najranije dobi, Hrvatsko knjižničarsko društvo. Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež (https://www.hkdrustvo.hr/hr/projekti/citajmo_im_od_najranije_dobi)
- Štefančić, S. (2000). Multimedijalna slikovnica. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 83 - 96). Knjižnice grada Zagreba

Šupe, T. (2013). Knjižnice za slijepe i slabovidne s posebnim osvrtom na prvu dječju knjižnicu za djecu s oštećenjem vida. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56 (4), 169 - 178 (<https://hrcak.srce.hr/142386>)

Šupe, T. (2011). Značaj taktilne slikovnice u radu s djetetom oštećena vida. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 26 - 27 (<https://hrcak.srce.hr/124200>)

PRILOG - Autorska slikovnica “Čovjek”

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)